

ARGUMENTUM.

Hæc est præfatio, quam Cicero conversis a se ex græco in latinum sermonem orationibus Æschinis et Demosthenis in Ctesiphontem et pro Ctesiphonte, præmisit. Quo consilio id fecerit, quum ex ipsa descriptione intelligi potest, tum ex Quintil. XII, 10: scilicet, ut eorum reprehensiones dilueret, qui ipsius dicendi genus nimis reduudans, et Asianum, atque vitiosum esse dicebant. Ostendit ergo plerisque, quid sit Attice dicere, nescire, atque optimum dicendi genus esse Atticum, hoc est, quod tenuia subtiliter, mediocria mediocriter, summa graviter tractet.

DE OPTIMO GENERE

ORATORUM.

I. ORATORUM genera esse dicuntur, tanquam poetarum: id secus est; nam alterum est multiplex. Poematis enim tragici, comici, epici, melici etiam ac dithyrambici, quod ¹ magis est tractatum a Latinis, suum quodvis est diversum a reliquis. Itaque et in tragœdia comicum vitiosum est, et in comœdia turpe tragicum; et in ceteris suus est ² cuique sonus, et quædam intelligentibus nota vox. Oratorum autem si quis ita numerat plura genera, ut alios grandes, aut graves, aut copiosos, alios tennes, aut subtiles, aut breves, alios eis interjectos, et tanquam medios putet: de hominibus dicit aliquid, de re parum. In re enim, quod optimum sit, quæritur; in homine dicitur, quod est. Itaque licet dicere et Ennium, summum epicum poetam, si cui ita videtur; et Pacuvium tragicum; et Cæcilium fortasse comicum. Oratorem genere non divido: perfectum enim quæro. Unum est autem

¹ Forte legend. minus. Muret. conj. magis est tractatum a Græcis, quam a Latinis. ² Al. cuiusque certus sonus.

genus perfecti, a quo qui absunt, non genere differunt, ut ab Attio Terentius; sed in eodem non sunt pares. Optimus est enim orator, qui dicendo animos audientium et docet, et delectat, et permovet. Docere, debitum est; delectare, honorarium; permovere, necessarium. Hæc ut alius melius, quam alius, concedendum est; verum id fit non genere, sed gradu. Optimum quidem unum est; et proximum, quod ei simillimum: ex quo perspicuum est, quod optimo dissimillimum sit, id esse deterrimum.

II. Nam quoniam eloquentia constat ex verbis et sententiis, perficiendum est, ut pure et emendate loquentes, quod est latine, verborum præterea, et propriorum, et translatorum elegantiam persequamur: in propriis, ut aptissima eligamus; in translatis, ut similitudinem secuti, verecunde utamur alienis. Sententiarum autem totidem genera sunt, quot diximus esse laudum: sunt enim docendi, acutæ; delectandi, quasi argutæ; commovendi, graves. Sed et verborum est structura quædam, duas res efficiens, numerum, et ¹ lenitatem; et sententiæ suam compositionem habent, et ad probandam rem accommodatum ordinem: sed earum omnium rerum, ut ædificiorum, memoria est quasi

¹ *Lambinus*, levitatem.

fundamentum, lumen actio. Ea igitur omnia in quo summa, erit orator ¹ peritissimus; in quo media, mediocris; in quo minima, deterrimus. Et appellabuntur omnes oratores, ut pictores appellantur etiam mali; nec generibus inter sese, sed facultatibus differunt. Itaque nemo est orator, qui se Demosthenis similem esse nolit: at Menander, Homeri noluit; genus enim erat aliud. Id non est in oratoribus: aut si est, ut alius gravitatem sequens, subtilitatem fugiat; contra, alius acutior se, quam ornatior, velit: etiamsi est in genere tolerabili, certe non est in optimo; siquidem, quod omnes laudes habet, id est optimum.

III. Hæc dixi brevius equidem, quam res petebat; sed ad id, quod agimus, non fuit dicendum pluribus. Unum enim quum sit genus, id quale sit, quærimus. Est autem tale, quale floruit Athenis: ex quo Atticorum oratorum ipsa vis ignota est, nota gloria. Nam alterum multi viderunt, vitiosum nihil apud eos; alterum pauci, laudabilia esse multa. Est enim vitiosum in sententia, si quid absurdum, aut alienum, aut non acutum, aut subsulsum est; in verbis, si inquinatum, si abjectum, si non aptum, si durum, si longe petitum. Hæc vitaverunt fere omnes, qui aut Attici numerantur, aut

¹ *Ruhnken. ad Rutil. Lup., p. 200. conj. perfectissimus.*

dicunt Attice. Sed quatenus valuerunt, sani ¹ dantaxat et sicci habeantur, sed ita, ut palæstrice spatiari in xysto iis liceat, non ab Olympiis coronam petant. Qui ² quum careant omni vitio, non sunt contenti quasi bona validudine, sed vires, lacertos, sanguinem quaerunt, quamdam etiam suavitatem coloris: eos imitemur, si possumus; sin minus, illos potius, qui incorrupta sanitate sunt (quod est proprium Atticorum), quam eos, quorum vitiosa abundantia est, quales Asia multos tulit. Quod quum faciemus (si modo id ipsum assequemur; est enim permagnus), imitemur, si poterimus, Lysiam, et ejus quidem tenuitatem potissimum: est enim multis in locis grandior; sed quia et privatas ille plerasque, et eas ipsas aliis, et parvarum rerum causulas scripsit, videtur esse jejunior, quoniam se ipse consulto ad minutarum genera causarum limaverit.

IV. Quod qui ita faciet, ut, si cupiat uberior esse, non possit, habeatur sane orator, sed de minoribus: magno autem oratori etiam illo modo sæpe dicendum est in tali genere causarum. Ita fit, ut Demosthenes certe possit summissè dicere; elate Lysias fortasse non possit. Sed si eodem modo

¹ *Al.* et sicci duntaxat. ² *Ernest.* ex ed. *Voneta*, quamvis.

putant, exercitu in foro et in omnibus templis, quæ circum forum sunt, collocato, dici pro Milone decessisse, ut si de re privata ad unum judicem diceremus; vim eloquentiæ sua facultate, non rei natura, metiuntur. Quare quoniam nonnullorum sermo jam increbruit, partim se ipsos Attice dicere, partim neminem nostrum dicere: alteros negligamus; satis enim his res ipsa respondet, quum aut non adhibeantur ad causas, aut adhibiti derideantur: nam si ¹ arriderentur, esset id ipsum Atticorum. Sed qui dici a nobis Attico more nolunt, ipsi autem, se non oratores esse, profitentur; si teretes aures habent, intelligensque judicium, tanquam ad picturam probandam, ² adhibentur etiam inscii faciendi, cum aliqua solertia judicandi: sin autem intelligentiam ponunt in audiendi fastidio, neque eos quidquam excelsam magnificentumque delectat; dicant, se subtile quiddam et politum velle, grave ornatumque contemnerè: id vero desinant dicere, qui subtiliter ³ dicant, eos solos Attice dicere, id est, quasi sicce ⁴ et integre. At ample, et ornate, et copiose, cum eadem integritate, Atticorum est. Quid? dubium est, utrum oratio-

¹ Arrideantur. ² *Ernest.* legendum putat, adhibeantur. ³ Sic *Ernest.* e ms. *Viteberg.* Vulg. dicunt. ⁴ At integre et ample. *Lallem. post Lambin.*, At si ample.

nem nostram tolerabilem tantum, an etiam admirabilem esse cupiamus? Non enim jam quaerimus, quid sit Attice, sed quid sit optime dicere. Ex quo intelligitur, quoniam Græcorum oratorum præstantissimi sunt ii, qui fuerunt Athenis; eorum autem princeps facile Demosthenes: hunc si quis imitetur, eum et Attice dicturum, et optime: ut, quoniam Attici nobis propositi sunt ad imitandum, bene dicere, id sit Attice dicere.

V. Sed quum in eo magnus error esset, quale esset id dicendi genus: putavi mihi suscipiendum laborem, utilem studiosis, mihi quidem ipsi non necessarium. Converti enim ex Atticis duorum eloquentissimorum nobilissimas orationes inter se contrarias, Æschinis Demosthenisque; nec converti, ut interpret, sed ut orator, sententiis iisdem; et earum formis, tantam figuris, verbis ad nostram consuetudinem aptis: in quibus non verbum pro verbo necesse habui reddere, sed genus omnium verborum vimque servavi. Non enim ea me annumerare lectori putavi oportere, sed tanquam appendere. Hic labor meus hoc assequetur, ut nostri homines, quid ab illis exigant, qui se Atticos volunt, et ad quam eos quasi formulam dicendi revocent, intelligant.

Sed exorietur Thucydides: ejus enim quidam

eloquentiam admirantur. Id quidem recte; sed nihil ad eum oratorem, quem quaerimus. Aliud est enim explicare res gestas narrando, aliud argumentando criminari, crimine dissolvere; aliud narratione tenere auditorem, aliud concitare. At loquitur pulchre. Num melius, quam Plato? Necesse tamen est oratori, quem quaerimus, controversias explicare forenses dicendi genere apto ad docendum, ad delectandum, ad permovendum.

VI. Quare si quis erit, qui Thucydidio genere causas in foro dicturum se esse profiteatur; is abhorreat etiam a suspicione ejus, quæ versatur in re civili et forensi: qui Thucydidem laudavit, ¹ suæ nostram adscribat sententiam. Quin ipsum Isocratem, quem divinus auctor Plato, suum fere æqualem, admirabiliter in Phædro laudari fecit a Socrate, quemque omnes docti summam oratorum esse dixerunt, tamen ² huic in numero non repono. Non enim in acie versatur, et ferro; quasi rudibus ejus eludit oratio. A me autem (ut cum maximis minima conferam) gladiatorum par nobilissimum inducitur. Æschines, tanquam Æserinus, ut ait Lucilius,

¹ Adscribat suæ nostram sententiam. ² *Galielm. conj.* hoc. *Forte verius.*

. . . . . Non spurcus homo, sed doctus et acer,
Cum Pacideiano hic componitur, optinu' longe
Post homines natos. . . . .

Nihil enim illo oratore arbitror cogitari posse divinius.

Huic labori nostro duo genera reprehensorum opponuntur. Unum hoc: Verum melius Græci. A quo quærat, ecquid possint ipsi melius latine? Alterum: Quid istas potius legam, quam græcas? Iidem Andriam et Synephebos; nec minus Terentium et Cæciliam, quam Menandrum legunt. Nec Andromacham igitur, aut Antiopam, aut Epigonos latinos recipiant. Sed tamen Ennium et Pacuvium et Attium potius, quam Euripidem et Sophoclem legunt. Quod igitur est eorum in orationibus e græco conversis fastidium, nullum quum sit in verbis?

VII. Sed aggrediamur jam, quod suscepimus, si prius exposuerimus, quæ causa in iudicium deducta sit. Quum esset lex Athenis, « ne quis populi scitum faceret, ut quisquam corona donaretur in magistratu prius, quam rationes retulisset; » et altera lex, « eos, qui a populo donarentur, in concione donari debere; »² qui a senatu, in senatu: »

¹ Addendum post hæc verba, vel potius intelligendum, gladiator qui fuit unus. ² Sic Fr. Morell. et post eum Olivet. Fulg. quia in senatu Dem.

Demosthenes curator maris reficiendis fuit, eosque refecit pecunia sua. De hoc igitur Ctesiphon scitum fecit, nullis ab ipso rationibus relatis, ut corona aurea donaretur, eaque donatio fieret in theatro, populo convocato (qui locus non est concionis legitimæ), atque ita prædicaretur, EUM DONARI VIRTUTIS ERGO BENIVOLENTIÆQUE, QUAM ERGA POPULUM ATHENIENSEM HABERET. Hunc igitur Ctesiphontem in iudicium adduxit Æschines, quod contra leges scripsisset, ut et rationibus non relatis corona donaretur, et ut in theatro, et quod de virtute ejus et benivolentia falsa scripsisset; quoniam Demosthenes nec vir bonus esset, nec bene meritis de civitate. Causa ipsa abhorret illa quidem a formula consuetudinis nostræ; sed est magna. Habet enim et legum interpretationem satis acutam in utramque partem, et meritorum in rempublicam contentionem saepe gravem. ¹ Itaque causa Æschini, quoniam ipse a Demosthene esset capitis accusatus, quod legationem e mentibus esset, ut ulciscendi inimici causa, nomine Ctesiphontis, iudicium fieret de factis famaque Demosthenis. Non enim tam multa dixit de rationibus non relatis, quam de eo, quod civis improbus, ut optimus, laudatus esset.

¹ Lambinus, Causa autem fuit accusandi Ctesiphontem Æschini.